

'Weidepremie FrieslandCampina naar 2 cent'

Koeien opnieuw in de wei: mooi en moeilijk

Een cent weidepremie is niet genoeg om de koe terug in de wei te krijgen en te houden. Want bij de 'nieuwe weiders' gaat de weidegang bepaald niet vanzelf, mede door het dramatisch natte zomerweer. Intussen werken GroenLinks, D66 en SP aan een wettelijke verplichting.

Ten minste 350 melkveehouders geven hun koeien dit jaar weer weidegang, na jaren van jaarrond opstallen. Doorgaans maakten ze deze keus omdat het goed is voor het imago. Echt een mooi gezicht om de koeien in de wei te zien, zeggen ze in koor. Ook hun omgeving weet de koe in de wei op prijs te stellen, horen ze van alle kanten. Maar het valt niet mee om er financieel wijzer van te worden, ook al keert de zuivelonderneming

een weidepremie uit. Want het is makkelijker om de koeien op stal constant te kunnen voeren en al het gras te maaien en in te kuilen. Op stal zijn de omstandigheden alle dagen hetzelfde, in de wei juist niet. En het groeiseizoen van 2016 is tot nu toe ook geen goed jaar om het weiden in de vingers te krijgen. Nog nooit verliepen de eerste zeven maanden van het jaar zo nat als dit jaar. Klimaatverandering maakt weidegang nog moeilij-

ker. Op een extreem nat jaar kan zomaar een extreem droog jaar volgen.

Keuzevrijheid

Geen wonder dat geen enkele spreker afkomstig uit de (periferie van de) agrarische sector tijdens het rondetafelgesprek over de 'Koe in de wei' een pleidooi hield vóór een wettelijke verplichting. Tijdens deze

Christian Klein Koerkamp, Lettele (OV)

'Intensief bedrijf moet gedeeltelijk opstallen'

Christian Klein Koerkamp heeft een melkveebedrijf met 105 stuks melkvee en bijna 29.000 liter melkproductie per hectare. De jongveeopfok wordt uitbesteed. Vanaf eind mei startte hij met beweiden, want de eerste snede wordt volledig en de tweede snede voor een deel ingekuuld als wintervoorraad. Eind september heeft hij aan de 120-dagennorm die FrieslandCampina stelt voor weidepremie voldaan. Klein Koerkamp gaat ervan uit dat weidegang tot die tijd mogelijk blijft, mede dankzij de hoge zandgrond waar een deel van zijn bedrijf uit bestaat. „De vijfde snee gras wil ik weer inkuilen, want herfstgras heeft veel onbestendig eiwit. Dat past prima in het winterrantsoen. De derde en vierde snede zijn prima geschikt voor weidegang.”

Klein Koerkamp geeft de koeien dagelijks zes uur weidegang, de minimum-tijdsduur die FrieslandCampina verlangt in ruil voor de weidepremie. Zodra hij 's middags de trekker start om te gaan voeren aan het voerhek, komen de koeien die 's ochtends na het melken de vrije keus krijgen, weer naar de stal. Maar de Sallander is niet van plan om de koeien veel langer dan zes uur te weiden. Dat zou te veel ten koste kunnen gaan van de melkproductie. „Ons bedrijf is intensief. Dan moet je de melkproductie op peil houden. Dat lukt niet als je dag en nacht weidegang toepast.” Hij kan zich wel voorstellen dat er op

extensieve bedrijven veel meer wordt geweid dan zes uur per dag. „Maar dan nog ben je erg afhankelijk van de weersomstandigheden.”

Klein Koerkamp krijgt uit de buurt en via sociale media veel positieve reacties op het feit dat hij de koeien na drie jaar weer laat weiden. „Ik vind het zelf ook hartstikke mooi. Maar al het gras inkuilen is wel efficiënter, qua droge-tofopbrengst en de benutting van de mest en arbeid. De cent weidepremie mag dan ook wel omhoog naar 2 cent bij FrieslandCampina, in navolging van Cono Kaasmakers. Dat is het imago van Nederland weidemelkland wel waard.”

Willem Verkuijlen zit midden in de hoek van het land waar in juni ruim 200 millimeter regen is gevallen. Daarom is hij pas begin juli met weiden begonnen. „Ik ben op de proef gesteld door de Brabantse moesson.” Volgend jaar wil hij gaan weiden, zodra het groeiseizoen begint, omdat er dan zo ongelofelijk veel groeit en meigras het beste gras is, net krachtvoer. „De angst zit erin dat ik niet genoeg wintervoer overhoudt, maar dat is ongegrond. Ik houd nog genoeg eerste snee over om te maaien.”

De eerste weideweken verlopen met horten en stoten, omdat het nog zo nat is, al kan de zandgrond in Brabant snel opdrogen. Verkuijlen ziet dit jaar als een overgangsjaar, waarin hij veel over het vak leert. Over de maaivolgorde van de percelen, welke graslengte- en kwaliteit wordt aangeboden, hoeveel bijvoeren op stal, hoe te bemesten. De WeideCoach begeleidt hem daarbij en daar is hij tevreden over. Maar er is nog veel te leren. „Bij 2.500 tot 3.000 kilo droge stof maaien was standaard. Nu praat je over heel andere getallen.”

Er zijn verschillende redenen voor het feit dat Verkuijlen is begonnen met weidegang. De belangrijkste is dat het zo mooi is dat de koeien in de wei lopen. „Liever koeien in de wei dan zware machines.” Hij voert de oudmelkte koeien nu minder krachtvoer en het weideseizoen kan nog best heel lang duren in Brabant, waar het groeiseizoen langer aanhoudt dan in het Noorden.

Ook de weidebonus, de extra stalruimte en de betere diergezondheid leveren financieel voordeel op. „De weidepremie is een mooie stimulans, maar niet doorslaggevend. Je moet als boer er zelf de voordelen van inzien. Net als met biologisch boeren. Als je daar niet achter staat, houd je het ook niet vol. Op stal voeren is minder werk en makkelijker. Maar ik ben zeer gemotiveerd om het toch in een geslaagd beweijdingsjaar te laten eindigen.”

Willem Verkuijlen, De Mortel (NB)

'Moessonregen stelt me op de proef'

bijeenkomst op 29 juni, georganiseerd door de Tweede Kamer-commissie Economische Zaken, kwamen zowel vertegenwoordigers van de wetenschap als maatschappelijke belangengroeperingen en veehouders aan het woord. „Geef niet alleen de koe, maar ook de boer de keus”, adviseerde Anton Stokman uit Koudum (FR) de Haagse politici. Stokman exploiteert het Vrije Keuze Stal-concept in combinatie met automatisch melken, dat inmiddels bijna tien jaar in gebruik is. Boven de 22 graden zijn de koeien vaker binnen, valt Stokman op. „Moeten we alle koeien verplichten tegelijk naar buiten te gaan met de staldeuren dicht? In mijn beleving is het niet van deze tijd om weidegang via een starre wet af te dwingen”, verklaarde Stokman. Johan Hartevelde uit Giessenburg (ZH) vertegenwoordigde de Nieuwe Weiders in Den

Haag. Hij begon in 2015 na zeven jaar opstallen weer met het weiden van zijn 130 koeien. Hij sloot zich aan bij het betoog van Stokman. Keuzevrijheid is voor boer en koe het beste. Stimuleren, maar niet verplichten. Als aandachtspunten voor de nattere gronden noemde Hartevelde de salmonella en leverbotbestrijding.

Grote koppels

Over de koppelgrootte hoor je Hartevelde niet klagen. Wel benoemt hij het belang van een goede verkaveling. Juist het aspect van de koppelgrootte en de toenemende schaalvergroting maakt het verplichten van weidegang extra lastig. Wageningse wetenschappers mogen dan berekend hebben dat er nog wel genoeg ruimte is voor schaalvergroting

in combinatie met weidegang, de veebezetting op huiskavels neemt snel toe naarmate het koppel koeien groter wordt. Wageningen Livestock Research deed in Nieuw-Zeeland kennis op over het management van honderden koeien in de wei. 'Houd de kavelpaden breed, investeer in de logistiek en de wartertoevoer', luidt het advies. Stripgrazen en dagelijks omweiden geeft de minste kans op vertrapping.

Twee cent weidepremie

Hoe hoger de weidepremie, hoe groter de kans dat de maatschappelijke wens ingepast kan worden in de bedrijfsvoering. In navolging van Cono Kaasmakers zou ook FrieslandCampina de weidepremie kunnen verhogen naar 2 cent. Daarover zei coöperatie- ▶

Fokke Terpstra en Tineke de Groot, Wijnaldum (FR)

Zoektocht naar vers gras

Fokke Terpstra en Tineke de Groot melken 100 koeien met twee melkrobots op 55 hectare land. Dit jaar doet de VOF Okkingastate voor het eerst aan weidegang. Gedeeltelijk. Alleen de laagproductieve die minder vaak worden gemolken, gaan naar buiten. Bij het melken krijgen ze 4 kilo droge stof snijmaïs per dag bijgevoerd. Het aantal melkingen zakte, maar de productie steeg, de eerste twee maanden van het weideseizoen. Toen het in de tweede helft van juni erg nat werd, hadden ze eerder moeten opstallen. De koeien traptten de gaten in de klei.

Terpstra: „Bij weidegang heb je veel gedoe in het land. Maar ik hield er vooraf wel rekening mee dat het weiden meer tijd zou kosten, een paar uur per dag. Met koeien omweiden en ophalen, de draad verzetten, zorgen dat er stroom op staat en de zoektocht naar vers gras. Dat geeft veel denkwerk. Het is continu schakelen, afhankelijk van de weersverwachting.”

Door het natte weer kon er niet worden gemaaid en zonder etgroen wordt weidegang steeds lastiger, omdat de smakelijkheid terugloopt, vertelt Terpstra. Volgend jaar gaat ook de groep nieuwmelkte koeien de wei in. „Niet alleen omdat het een mooi gezicht is dat alle koeien buiten lopen, maar ook omdat het winstgevend kan zijn. Elke baal die niet geperst hoeft te worden,

is winst, al heb je ook met beweidingsverliezen te maken, bijvoorbeeld door vertrapping en mest.”

De VOF Okkingastate volgt de berichten van de Weideman op www.stichtingweidegang.nl. Daar steken ze veel van op. Maar ze zouden graag de ervaringen bespreken met collega-veehouders in studieclubverband. Vooral de zoektocht naar vers gras en het bijbehorende denkwerk zou dan ter sprake moeten komen. Hier zien Fokke Terpstra en Tineke de Groot ook een rol voor de WeideCoach.

Jaap Treur melkt 100 koeien op 60 hectare lichte kleigrond. In 2015 begon hij weer met weiden. Dit jaar gaat het beter dan vorig jaar, toen het maanden duurde voordat de koeien uit zichzelf in de wei wilden blijven. Jongvee leren weiden en het gras zo smakelijk mogelijk houden is heel belangrijk, vertelt Treur. Ook al gaat het dit jaar beter, vanzelf gaat het zeker niet vanwege de nattigheid. Van half april tot half juni zorgde een hoge grasopname voor een ruime melkproductie.

De balans tussen bijvoeding en weidegang is de kunst. Per dag voert Treur 10 kilo droge stof bij aan het voerhek. Treur: „Je kunt niet zeggen: zoek het maar uit de in de wei. Ze moeten ook nog melk geven.” De koppelgrootte speelt ook een rol. „Hoe groter het koppel, hoe lastiger het wordt. Als het nat is, maakt een groter koppel er een nog grotere bende van.” Treur heeft liever droogte dan nattigheid, want dan gaat alles veel makkelijker. „Je staat er van te kijken hoeveel melk de koeien dan nog geven van weinig. Het moet al heel gek gaan, wil er helemaal niets meer te vreten zijn op de grondsoort van ons, lichte klei.”

Treur doet aan rantsoenweiden zonder de achterdraad mee te verplaatsen. Hij geeft elke dag een nieuw stuk om de grasopname op peil te houden. Na twee keer weiden probeert hij te bemesten voor een maaisnede. Maar dat lukt niet altijd, als er te veel bossen staan. „Drijfmest aanwenden na een maaisnede kan wel, als er dan maar regen valt als er bemest is, zodat de mest van het gras afspoelt.” Qua rendement denkt Treur dat opstallen of weiden niet veel uitmaakt. „De extra uren in de wei ben je anders voor een deel kwijt met langs de boxen lopen en voeren aan het voerhek. Maar de weidepremie van een cent is zeker nodig.”

Jaap Treur, Bantega (FR)

‘Liever droogte dan nattigheid’

voorzitter Piet Boer in het radioprogramma Vroege Vogels op zondagochtend 3 juli: „Degene die niet weidt, moet accepteren dat de ander die wel weidt meer melkgeld ontvangt. De weidepremie kunnen we dus niet zomaar even aanpassen. Dat beslissen de leden. Een keer per jaar kan het worden besproken. We gaan komende herfst aan onze leden voorstellen om meer in te zetten op weidegang. Niet alleen met een financiële prikkel, maar ook door ze individueel te benaderen.”

In tijden van een lage melkprijs kan weidegang een serieuze plus op de melkprijs gaan betekenen. Stalmelk krijgt daarentegen een slechter imago. In Duitsland zou de consument bereid zijn maar liefst 18 cent meer

voor weidemelk te betalen, volgens de landbouweconoom professor Achim Spiller van de universiteit Göttingen. En juist ons land blinkt internationaal gezien nog steeds uit in weidegang van de melkkoeien.

PvdA en PVV

De tijd begint te dringen voor de initiatiefnemers van het wetsvoorstel ‘Wei voor de koe’. Volgend voorjaar, op 15 maart 2017, zijn er nieuwe verkiezingen. Dan zouden de politieke verhoudingen wel eens (heel) anders kunnen liggen. Al is het zoals gebruikelijk moeilijk om in te schatten hoe de PVV-woordvoerder landbouw (nu nog Dion

Graus) denkt over agrarische onderwerpen. Het kabinet heeft in ieder geval afwijzend gereageerd op het wetsvoorstel en voert in plaats van een verplichting een beleid van stimulering. Ondersteuning van weidecoaches en de ‘vroeg weiden’-bonus bijvoorbeeld. LTO acht een wettelijke verplichting dan ook onwaarschijnlijk. Mochten PVV en PvdA net als bij de ‘Kalf bij de koe’-motie toch de doorslag geven bij stemmingen, dan zal verplichte weidegang volgens de huidige FrieslandCampina-regels makkelijker in te passen zijn voor het gros van de bedrijven dan het kalf bij de koe houden. „Maar dan ook verplicht 2 cent bonus op het melkgeld”, zegt Nieuwe Weider Johan Harteveld. ■